

ἡ Αύγούστα διὰ νὰ ἡσυχάσῃ ἔμενε πλησίον του ἐν ὡς ἐμέλε νὰ ἔξελθῃ. «Οταν εύρισκετο μόνος μετ' αὐτῆς παρήρχετο ἡ κακὴ διάθεσίς του. «Τέλος πάντων ἔφυγαν, ἔλεγε. Τώρα εἰμιθα ἥσυχοι. Ή 'Ιουλιέττα εἶναι μαργαρίτης, θησαυρός, ἀλλ' εἶναι παιδί ἀκόμη! Πρέπει νὰ διασκεδάζῃ. Σὺ διαφέρει, εῖσαι ἡ μεγαλειτέρα!»

'Εὰν τὸν ἥκουε τις οὕτω πως ὅμιλοῦντα θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἡ τῆς ἡλικίας διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἀδελφῶν θὰ ἥτο δεκαπέντε ἑτῶν καὶ οὐχὶ πέντε. Οὐδεμίαν δὲ εὐγνωμοσύνην ἥσθανετο εἰς τὴν Αύγούσταν διὰ τὴν ἀπάρνησίν της.

Συχνάκις ὅτε ἥτο παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πατρός της καὶ ἐνησοχεῖτο νὰ τῷ δίδῃ ιατρικὰ καὶ νὰ τῷ ἀναγινώσκῃ τι, ἡ καρδία της συνεσφίγγετο ύπὸ σκληροῦ συναισθήματος διὰ τὴν θέσιν της καὶ ἐφθόνει ὀλίγον τὴν ἀδελφήν της. Ἡτο λοιπὸν καταδεδικασμένη διὰ παντὸς εἰς τὴν ζωὴν ταύτην; Μήπως δὲν ἥτο ἀκόμη νέα; Μήπως ἡ ψυχὴ της δὲν ἐπεθύμει τὰς χαρὰς τοῦ κόσμου; Διατὶ τάχα νὰ δώσωσι τὰ πάντα εἰς τὴν μίαν καὶ νὰ τ' ἀρνηθῶσιν εἰς τὴν ἑτέραν; Ἡτο λοιπὸν ὀλιγώτερον ὥστα τῆς 'Ιουλιέττας, ὀλιγώτερον εύφυής, ὀλιγώτερον καλή; «Οχι, ἀλλ' ἥτο ἡ μεγαλειτέρα.

Αἱ περιστάσεις ἔκαμον τὸ ὀλιγοχρόνιον διάστημα ἀδιάβατον ἀδυσσον. 'Αλλως τε δὲ ἡ Αύγούστα ἥτο πραγματικῶς πρεσβυτέρα πάρ' ὅσον ἥτο ἡ ἡλικία της. 'Αλλοτε ἔπρεπε νὰ μάθῃ νὰ φαίνηται τοιαύτη, καὶ τώρα δὲν ἥτο πλέον δυνατὸν νὰ γείνῃ νέα πάλιν.

'Αλλως τε δὲ καὶ ἡ 'Ιουλιέττα δὲν ἥτο ἀξία τῶν προτερημάτων ὡν ἀπελάμβανε; Μήπως δὲν ἥτο τὸ χάρμα τοῦ οἴκου; Μήπως δὲν ἥτο τὸ ἀνθισμένον ρόδον, ὡς τὴν ἐκάλει ὁ πατήρ της; «Οτε εἰσήρχετο πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐνδεδυμένη λαμπρὰ διὰ χορόν ἡ διὰ τὸ θέατρον ἡ διὰ τίνα συναναστροφήν, ὅτε ἐπλησίαζε τὸ χαρίεν πρόσωπόν της, ὅπερ ἡ χαρὰ ἔκαμνε χαριέστερον εἰσέτι, εἰς τὰς ίσχνὰς παρειὰς τοῦ ἀσθενοῦς ὅστις τὴν ἐνηγκαλίζετο διὰ τῶν ἀδυνάτων βραχιόνων του, μὴ δὲν ἄφινεν ὅπισθέν της ὡσεὶ τὴν εὐώδιαν τῆς νεότητός της καὶ τῆς χάριτός της; Μήπως ἡ ὄπτασία αὐτῇ δὲν ἐπλήρου χαρᾶς τὴν καρδίαν τοῦ γέροντος κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἀγρυπνίας του; Μήπως τὸ θέλημα τοῦτο τῆς νεάνιδος δὲν προήρχετο ἀκριβῶς ἐκ τῆς εὔτυχίας ἐκείνης ἡν οὐδεμία δυστυχία εἶχε ταράξῃ;

Καὶ ἡ μήτηρ; Προφανέστατα αἱ συνεχεῖς καὶ προκεχωρημέναι ἔκειναι ἀγρυπνίαι τὴν ἐκούραζον. 'Αλλὰ μεθ' ὄποιας χαρᾶς καὶ μεθ' ὄποιας ὑπερηφανίας ὑπεβάσταζε τὸν κόπον ἔκεινον! Μήπως θὰ ἥτο εὔτυχεστέρα ἐὰν ἔμενεν εἰς τὴν οἰκίαν ἀκούουσα νὰ βήχῃ, καὶ νὰ γογγύζῃ ὁ σύζυγός της, καὶ ἀμφότεραι αἱ θυγατέραι της νὰ ἐτήκοντο ἐν τῇ μελαγχολίᾳ;

'Η Αύγούστα ἥτο πάντοτε ὑποτεταγμένη, διότι ἀλλως τὰ πράγματα δὲν ἔγίνοντο. 'Αλλὰ συχνότατα δὲν ἐδύνατο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της ἀτίνα ἀνεπήδων ἐκ τῆς κατατεθλιμμένης καρδίας της.

'Ο θάνατος ἐπῆλθε αἰφνιδίως σχεδὸν εἰς τὸν πατέρα της. 'Η Αύγούστα ἥτο μόνη πλησίον του. 'Η 'Ιουλιέττα καὶ ἡ μήτηρ της ἥσαν εἰς τίνα χορὸν καὶ ὅτε ἔτρεξαν ὡς παράφρονες ἥτο σχεδὸν πολὺ ἀργά.

Καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν ἐφάνη ἡ διαφορὰ ἦν ὁ πατήρ εἶχε μεταξὺ τῶν δύο θυγατέρων του. «Οταν εἶδε τὴν Ιουλιέτταν νὰ στρέψῃ πρὸς αὐτὸν τὸ νεαρὸν καὶ προσφιλές πρόσωπόν της, ἐστεμμένον εἰσέτι ἐκ τῆς ἐνδυμασίας τοῦ χοροῦ, ὅταν εἶδε τοὺς δακρυούς τους ὄφθαλμούς της, ἐκφράζοντας ἀρρητὸν ἀγωνίαν, ἥσθανθη ἀκόμη ἀπαξ τὴν φλογερὰν φιλοστοργίαν διὰ τὸ τέκνον του ἐκεῖνο νὰ ἔξεγειρηται καὶ

νὰ κυριεύῃ τὴν ψυχήν του εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ πνιγῇ ἐντός του ὃ τρόμος τοῦ θανάτου. «Ἐσσο εὔλογη μένη, ἐσσο εὔτυχης», ἐψιθύρισε θέτων τὴν παγωμένην χεῖρα του ἐπὶ τῆς χρυσῆς κόμης τῆς γονυπετοῦς νεάνιδος. Είτα στρεφόμενος πρὸς τὴν Αύγούσταν. «Μή ἐγκαταλείψῃς τὴν μητέρα σου, ἀλλὰ μερίμνα περὶ αὐτῆς. Μή λησμόνει ὅτι εῖσαι ἡ μεγαλειτέρα!»

Καὶ αὐταὶ ἥσαν αἱ τελευταῖς του λέξεις.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές.)

ΕΛΑΦΟΙ ΚΑΙ ΜΗΤΗΡ

(ΜΥΘΟΣ)

«Ελαφος μήτηρ ἔλεγε ποτὲ πρὸς θυγατέρας: «Τί φεύγετε, ὡς κόραι μου, ὡς λαγωὶ δειλοὶ, μόλις τὸν κύνα ἴδητε μακρόθεν ν' ἀπειλῇ; Τί; Μήπως εἰσθε ἄσπολοι; Δὲν ἔχετε τὸ κέρας τὸ εὔκλαδον ὑμεῖς; Δὲν εὔμοιρετε σώματος καὶ ρώμης καὶ ὄρμῆς; Τί ἔχετε λοιπὸν καί, μόλις κύνα ἴδητε, συγχύζεσθε, πτοεῖσθε καὶ δίκην ἀστραπῶν εἰς τοὺς λειμῶνας τρέχετε; ... Φιλότιμοι δὲν εῖσθε;» 'Άλλ' αἴφνης, μόλις ἐπαυσε, μακρόθεν ὑλακάι ήκουόσθησαν κυνός καὶ μηδὲ βλέμμα ρίψασα ἡ μήτηρ φεύγει καὶ- καὶ ὑπερβάλλει τρέχουσα τὰς κόρας ίκανῶς!

·Ως πάντες ἐννοεῖτε,
ἐκάστη συμβουλὴ
πολὺ εὔκόλως λέγεται, ἀλλὰ πολύ, πολὺ^δ
δυσκόλως ἐκτελεῖται!

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ Δ. ΒΑΛΒΗΣ.

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΑΜΠΟΥ

«Ο γυνωστὸς εἰς τὸν 'Ελληνας Γάλλος συγγραφεὺς 'Εδμονδος 'Αμπού δὲν ζῇ πλέον ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ πεντήκοντα καὶ ἐπτὰ ἑτῶν. Ο 'Αμπού πρωρύζετο εἰς στάδιον κυρίως φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικόν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνου ἀπετράπη ὅλως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ ἐπιδιθέεις εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα κατέστη εἰς τῶν ὀνομαστοτέρων πεζογράφων τῆς ἑαυτοῦ παταίδος. 'Εδημοσίευσε τῷ 1854 ἐπανελθὼν ἐξ 'Αθηνῶν εἰς Παρισίους, καθ' ἥν εἶχεν ὑποχρέωσιν ὡς μαθητὴς τῆς ἐν 'Αθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς. Υπὸ μηματικοῦ τῆς νήσου Αἰγαίης, ἀλλὰ τὸ πρώτον ἔργον του τὸ ἀναφερόμενον κυρίως εἰς τὸ νέον στάδιον, ὅπερ εἶχεν ἐκλέξει, εἶνάι ἡ πολύκροτος Σύγχρονος 'Ελλάδας (1855), ητις καὶ ἐνεκά τὸν τότε πολιτικῶν περιστάσεων καὶ ἐνεκά ἄλλων λόγων κατέστη πάργουνον ἀνάγνωσμα καὶ ἀγέδειξεν οὐκ διλέγου τὸν 'Αμπού. Κατά τὸ αὐτὸν ἔτος, καθ' ὃ καὶ «τὴν Σύγχρονον 'Ελλαδα», ἔγραψεν ἐν τῇ Revue des deux Mondes διήγημα (Tolla), τὸ ὅποιον πλήρες ὃν αὐτοβιογραφικῶν λεπτομερεῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς σκάνδαλα θεωρηθεὶς

προϊόν λογοκλοπίας, όχι δὲ ὀλιγώτερον θέρυσον ἡγείρει καὶ μία του κωμῳδία διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον τῇ 2 Φεβρουαρίου 1856 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου καὶ ἐπιγραφομένη ἡ μᾶλλον μετονομασθεῖσα Guillery· κατ' ἄρχας ἐπεγράφη «*L'Effronté*». Μετὰ δύο παρατάσεις ἔπειτεν οἰκτρῶς ἡ κωμῳδία του αὐτην καὶ οὐδέποτε πλέον ἐδιδάχθη. Ἀλλὰ τάς δύο ταῦτας ἀποτυχίας τοῦ συγγραφέως τῆς Συγγράφου οὐ Ελλαδος ἀδειας ἐκάλυψαν μετ' οὐ πολὺ ἄλλα αὐτοῦ ἔργα όχι ὀλίγον διακριθέντα καὶ ἐπαινεθέντα, τὰ ὅποια διημέραι ἀνεδείκνυν μεγαλητέραν καὶ δημοτικωτέραν τὴν ἐν τοῖς γράμμασι δόξαν τοῦ Ἀμπού. Δὲν κοίνωνεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, μημανεύμονεν μόνον τοῦ πολυθρυλήτου Βασιλέως τῶν Βούνων (1856), ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα πατρίς ἐπειμάτο όχι μόνον ἐν δικαίοις, ἄλλα καὶ ἐν ἀδίκοις, τῶν «*Mariages de Paris*» (1856) καὶ τῆς «*Germaine*» (1857). Ἐκτοτε καὶ μέχρι σήμερον τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀμπού ἐκδόθεντα μυθιστορήματα, δημήματα καὶ δραματικά ἔργα εἶναι πλεῖστα καὶ ποικίλα κατά την ἀξίαν.

Ο Ἀμποὺ διεκρίθη καὶ ὡς δημοσιογράφος. Ἐγραφεν ἄλλοτε κριτικὰ ἄρθρα εἰς τὸ *Figaro*, εἰργάσθη ἐπειτα εἰς τὸ *Constitutionnel*, ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὸ *Gaulois* καὶ ἐπειτα εἰς τὸ *Soir* καὶ ἀνεμίχθη εἰς πλεῖστα πολιτικά ζητήματα. Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πλέμον ἡκολούθησε τὸν γαλλικὸν στρατὸν ὡς δημοσιογράφος, τῷ δὲ 1872 πορευθεὶς εἰς τὴν Ἀλσατίαν δι' ἴδιωτικήν του ὑπόθεσιν συνελήφθη ἐνεκα τῶν σφροδρῶν ἀρθρων, ἀτινα ἐν Γαλλίᾳ ἔγραψε κατὰ τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἀπελύθη μετ' οὐ πολὺ.

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ὀλίγων τούτων βιογραφικῶν σημειώσεων προσθέτομεν ὅτι ἐνυφεύθη ὁ Ἀμποὺ τῷ 1846, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 συνετάχθη πρὸς τοὺς μετρίους δημοκρατικοὺς καὶ ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸν ἔτος ζητήσας νὰ καταλάσῃ κενήν τινα τότε ἔδραν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ δὲν ἔτυχε τότε τῶν ἀπαιτουμένων φήρων, μέλις δὲ τῷ 1884 τὸν ἐτίμησεν ἡ Ἀκαδημία ἐκλέξασα αὐτὸν μεταξὺ τῶν τεσσαράκοντα.

Η ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Οὕτω λοιπὸν ὁ μέγας βασιλεὺς Φρειδερίκος! ὑποκρίτης πρὸς πάντας· πρὸς ὑπηκόους, πρὸς στρατιώτας, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἑαυτόν. Πρὸς πάσης στρατιωτικῆς ἐπιθεωρήσεως, ἐμάνθανε δέκα ἢ εἴκοσιν ὄνόματα, θαυμασίως εἰς αὐτὸν χρησιμεύοντα. Ὑποκριτής πρὸς τοὺς λογίους· ἔβαλλεν ἄνδρας πεπαιδευμένους νὰ ἐπιδιορθώνωσι τὸν ἄχαριν πεζὸν του λόγον καὶ τοὺς κακοφώνους στίχους του. Ὑποκριτής πρὸς τὰς ἑταίρας αὐτοῦ· ὑποκριτής πρὸς ἄπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἐνώπιον τοῦ κόσμου πίνει ζύθον, κατὰ μόνας δὲ τὸν κάλλιστον τῶν οἰνων. Παίζων, πρέπει νὰ κερδαίνῃ πάντοτε αὐτός. Εἰς ὅλα τὰ πάθη του ὑπείκει, ἀλλὰ κρυφίως. «Θέλεις, ἀνεψιέ, νὰ σ' ἐκλάσωσιν ἥρωα; ἐπιχείρει τὸ ἔγκλημα τολμηρῶς. Καὶ θέλεις νὰ σ' ἐκλάσωσι συνετόν; παραποίει σεαυτὸν ἐπιτηδείως.»

Ἐπίσης σαφῶς ἔξηγετο πῶς διὰ χρημάτων τοῦ πατρός του ἐδιπλασίασε τὸν στρατὸν αὐτοῦ, καὶ πῶς διπλασιασθέντος τοῦ στρατοῦ ἡθέλησε, φυσικῶς τῷ λόγῳ, νὰ ἐκτείνῃ τὸ βασίλειόν του. Θέλων παντὶ σθένει ν' αὐξήσῃ

τὴν Πρωσσίαν, προσπάτησε τὴν Σιλεσίαν κατὰ πρῶτον. Καταγέλων τὴν εὔρωπα ἱκέτην λεγομένην ισορρόποιαν, τόσον προσεγγίζεις εἰς τὸ μεγαλεῖον.» Άλλ' ὅμως εἶναι χρεία πολλῆς φρονήσεως· εἶναι χρεία χειρὸς ἐλαφρᾶς, μεγάλης ἐπιτηδείοτητος. «Φρόντιζε νὰ τρέφης δύο ἢ τρεῖς εὐγλώτους ἄνδρας εἰς τὴν αὐλήν σου, καὶ τούτους βάλλε νὰ δικαιολογῶσι τὰς πράξεις σου.» Περὶ δὲ τῶν πρέσβεων τίνα ἔδιδεν ὄρισμόν; «Καλῶς μόνον ἀντρέφωνται οἱ πρέσβεις σου, τὰ πάντα δι' αὐτῶν δύνασαι νὰ τολμήσῃς. Ἐπέτυχα τοιούτους δι' ὃν εὐδώδωθη πᾶσα ἐπιθυμία μου, καὶ οἱ ὄποιοι, πρὸς ἀνακάλυψιν ἀπορρήτου τινός, θὰ ἐψηλάφων καὶ βασιλέως κόλπον.

«Ἔγκολποῦ πρὸς πάντων τοὺς ἔχοντας τὸ προτέρημα τοῦ ἔνηγετοθαί διὰ φράσεων ἀσαφῶν, σκολιῶν, ἀναστρόφων. Δεν θὰ πράττης κακῶς ἔχων πολιτικοὺς ιατροὺς καὶ κλειδοποιούς μεγάλως οὗτοι δύνανται νὰ σὲ ὠφελήματα. Σοὶ λέγω, διότι ἐκ πείρας γινώσκω τὰ ἐξ αὐτῶν ὠφελήματα.»

Άλλ' εἶναι ἄλλη, χάριτι θείᾳ, τῶν νεωτέρων ἡ τιμὴ. Συνέδη εἰς τὸν δοῦκα de Broglie, τὸν χρηματίσαντα ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν ἔξωτερικῶν τῆς Γαλλίας, νὰ παρουσιασθῇ ποτὲ προδότης Ἀραψ, καὶ νὰ τῷ προτείνῃ ἀντὶ χιλίων ταλλήρων τὴν κεφαλὴν ἀντάρτου τινὸς τῆς ἐπαρχίας Ὁράν· φρίξας ὄμως ὁ ύπουργός,—«Ποτὸν κακούργημα ἐπραξα, εἶπε καθ' ἑαυτόν, ἐνθαρρύνων τὸν ἀνθρώπον τοῦτον τοιαύτην νὰ μοὶ προσάλη πρόστασιν!»

Ολίγα προσέτι, καὶ περαίνομεν τὸν λόγον περὶ τῆς Τέχνης τοῦ βασιλέως εύειν. «Θέλων νὰ σὲ σεβωνται οἱ γείτονες, διακαδώνιζε ὅσον οἶόν τε τὰς πράξεις σου, προσέχων μή τις γράφῃ ἐν τῷ βασιλείῳ σου ἄλλως πως, ἢ ἐπαινῶν ὅτι ἀν πράττης.»

«Φέρου εἰς τρόπον ὥστε οἱ ύπηκοοί σου νὰ πείθωνται, ὅτι θὰ ἐπροτίμας ν' ἀπολέσῃς δύο βασίλεισα μᾶλλον ἢ νὰ μὴ τιμηθῆς ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων. Ἐπειδὴ τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὑποθέτουσι ψυχὴν ὅχι ἐκ τῶν κοινῶν. ἐκπλήγτουσι καὶ ἐκθαμβώσι τοὺς πλείστους, καὶ ὁ μονάρχης παρίσταται οὕτως ὡς ὁ μέγιστος τῆς γῆς.»

Ἐν τῇ Τέχνῃ τοῦ βασιλέως εύειν οὐδεὶς περὶ ἀνταμείψεως ἢ εὐεργεσίας λόγος· ἐκ τοῦ Φρειδερίκου Β'. ίσως ἐπλασαν οἱ Γάλλοι τὴν παροιμίαν. — κο πιάζω διὰ τὸν βασιλέα της Πρωσίας, — ήτοι, μηδεμίαν περιμένων ἀνταμοιβήν. Ο Φρειδερίκος Β'. οὐδέποτε ἔδωκε τι εἰς τινα οὔτ' ἐπαίνον, οὔτε μειδίαμα, οὔτε καπνόν.

«Οταν ἔρχεται εἰς τὴν αὐλήν σου ξένος, ὑποδέχου αὐτὸν φιλοφρονέστατα· προσπάθει δὲ μᾶλιστα νὰ τὸν κρατῆς πάντοτε πλησίον σου, διότι οὗτος εἶναι αἴριστος τρόπος τοῦ κρύπτειν εἰς αὐτὸν τῆς κυβερνήσεως σου τὰ ἐλαττώματα· καὶ ἀν μὲν ἦναι στρατιωτικός, φέρε τὴν βασιλικής φρουρᾶς τὰ τάγματα ἐνώπιον του εἰς γυμνασίαν, σὺ αὐτὸς παρακελεύων τοὺς ἐξελιγμούς· ἀν δὲ λόγιος, συγγραφεὺς βιβλίου, εύφημος τὴν παιδείαν, τὰ φῶτά του, καὶ ἔχε ἐπὶ τῆς τραπέζης σου τὸ βιβλίον του, ὥστε νὰ τὸ ἰδῃ· ἀν δὲ ἐμπορος, ἀκροάζου αὐτὸν καλοκάγαθως, καὶ θωπεύων αὐτόν, προσπάθει νὰ κατασταθῇ παρὰ σοι.»

Ταῦτα ὁ Φρειδερίκος Β'. ἀς ἀρκεσθῶμεν εἰς αὐτά.